

ZENIT

Tänk själv — tänk fritt

Organ för
Syndikalistiska
Ungdomsförbundet

UR INNEHÅLLET:

*Vad händer
i Spanien?*

Amalthea

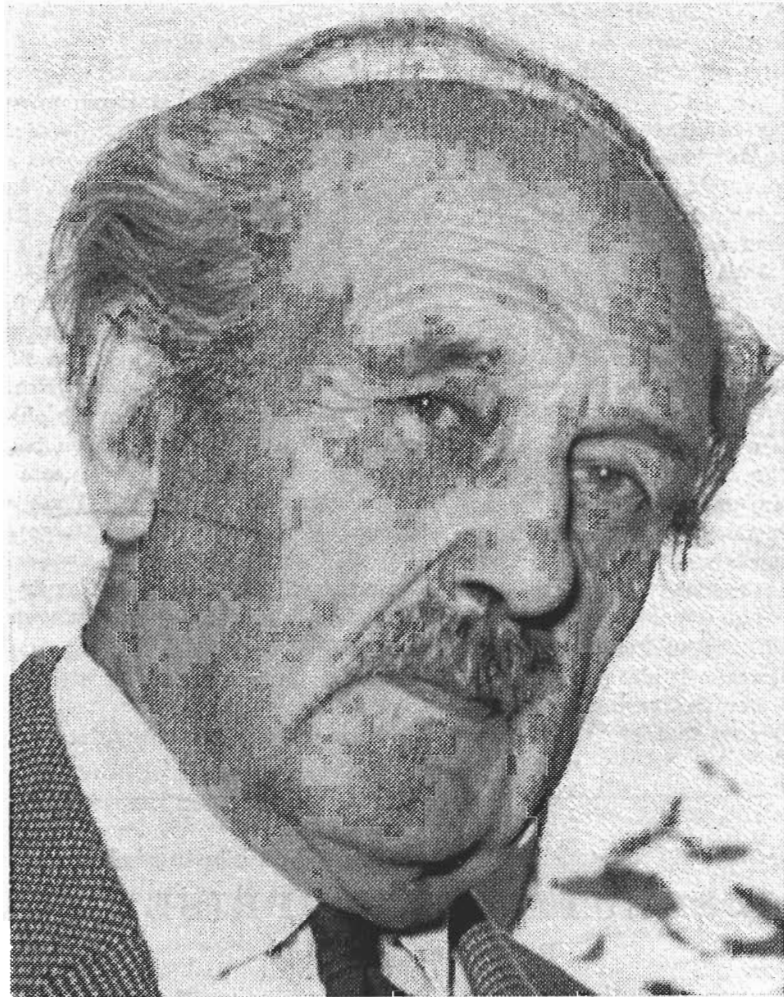
*Intervju med
Gustav Hedenvind-
Eriksson*

*Prosadikter av
Erik Asklund*

*Vad är Frihetliga
Kommunalfolket?*

*Arbetarprotester
mot upprustningen*

*Vittnesmål om
Algeriet*

Gustav Hedenvind-Eriksson

EN VÅR I DEN GODA VILJANS TECKEN

Väsentligt är att du använder din frihet för sådant som utvecklar, att du solidarisk mot medmänniskorna verkligen tar vara på dina möjligheter. Försök därför att i bästa syfte allvarligt pröva dina krafter, hur obetydliga och begränsade de än syns dig vara. Resultatet blir förvisso ett tillskott i tidens säll, och alltid stannar något korn. Betänk detta i dag och vet, att denna väg leder mot en ny vår.

Gustav Hedenvind-Eriksson

Nr 2 • 1958

Årg. 2 • 75 öre

Första maj 1958

Vi går att fira första maj — "den internationella arbetarklassens mönstringsdag", som det så vackert hette förr i världen. Hur väl klingar en sådan terminologi första maj 1958? Vill en svensk arbetare i dag ta dessa tre ord i sin mun: "internationella", "arbetarklassens", "mönstringsdag"? Det vet vi inte, men vi vet att den internationalism som vår tid skulle må förträffligt av ännu lysar med sin frånvaro, att den samlade och eniga arbetarrörelse som kunde eliminera krigsfaran ännu är en utopi, samt att den svenske arbetarens behov av sin klassiska "helgdag" väl är ringa eller obefintligt, nu sedan de materiella kraven vunnit gehör och de ideella kommit av sig.

Naturligtvis skall vi glädjas åt det "sociala framåtskridande" som möjliggjort för den nutide första maj-demonstranten att anlända till platsen i egen bil och att han ofta kan nöja sig med att "se på". Ändå gör oss det förfärande som majtalen och banderollerna mot vårhimlen kommer att beröra oroligare än någonsin och våra vanliga materiella krav trängs i bakgrunden.

Vi lever år 1958 i en förvirrad värld, i en kapprustningarnas och det kalla krigets värld, där meddelandena om rymdsatelliter, interkontinentala robotar och kärnvapenprov fyller oss med vanmakt, eller värre, med likgiltighet.

De underutvecklade ländernas problem har kommit på modet och ståndpunktstagande har blivit modernt igen. Nu gäller det anskaffandet av atom- och vätebomber eller nedskrotning av hela försvaret. Det är fasansfullt detta att

dagsdebatten ånyo sysslar med krig och att de dagliga kommentarerna till de mest fruktansvärda förstörelsevapen gör att vi börjar "vänja oss vid dem". Något hopp om nedrustning och avspänning existerar inte annat på papper, de stundande "toppkonferenserna" lär inte förändra situationen. Den bolsjevikiska diktaturen hotar freden, och fascism och nazism börjar åter blomma upp.

Må stormakterna förskona oss från nya vansinneskrig och må de lösa sina konflikter genom FN. Må världens samlade opinion få till stånd ett slut på experimenterandet med utplåningsvapnen.

Världsläget är förvirrat.

Vi går att fira första maj — "den internationella arbetarklassens mönstringsdag". —én.

PM till läsekretsen

ZENIT — ungdomens tidning

Vår tidning kan notera en inte föraktlig uppmarsch. Så sakteliga kryper prenumerantantalet i den positiva riktningen. Numera säljs *Zenit* även i Pressbyråns kiosker, dock ännu med okänt resultat. Under alla förhållanden behöver vi ytterligare stöd av vår, som vi märkt, solidariska läsekrets. Vi vet att det finns flera energiska agitatorer för *Zenit* både inom och utom ungdomsrörelsen, men vad vi ändå önskar är en *allmänare* aktivisering för värvande av prenumeranter.

Vad vi vill är som bekant att ge ut *Zenit* oftare, en gång i månaden, vilket kan förverkligas så fort antalet prenu-

ZENIT

Organ för Syndikalistiska Ungdoms-förbundet

Redaktion och expedition:
Sveavägen 98, Stockholm Va. Tel: 34 35 59

Redaktionstid:

Alla dagar kl. 12—16

Redigeras av en kommitté inom SUF,
bestående av:

Sune Blom - Hans Börén - Claes Göran
Löfgren - Annakarin Svedberg
Rune Wiklund

Ansvarig utgivare: Raul Blücher

För signerat bidrag svarar författaren.

Annonspris: Efter överenskommelse
per tel. 34 36 14, Sune Blom

Prenumerationspris: 4 nr kr. 2: 50
Lösnummer 75 öre

meranter ökat så att ett sådant företag blir ekonomiskt genomförbart. Stoff lär inte komma att saknas, nog finns det ämnen i vår tid som förtjänar ställas under belysning och tas upp till debatt! Men som sagt: Nu går vi alla in för att skaffa prenumeranter så att vi får göra *Zenit* till en månatlig ungdomstidning med devisen "fri — orädd — radikal".

På tal om ungdomstidning så skall vi framdeles lägga större vikt vid de verkliga ungdomsfrågorna än vad som hittills varit fallet. Dessutom planeras en serie reportage från skolor och yrkes-skolor och en artikel om ungdomsgårdarna. Den slogan som rubricerar dessa rader skall således komma att vila på en fastare verklighetsgrund.

När vi kan ge ut nästa nummer kan vi i skrivande stund inte säga, men förmodligen kan det tyvärr inte bli förrän omkring 1 september. Manuskript till detta nummer bör vara red. tillhanda senast 1 augusti.

Vi räknar dock med att under sommaren åtminstone sända åt några stencilerade blad med mera interna meddelanden.

*

En varm hälsning ber vi att få sända till författarna Gustav Hedenvind-Eriksson och Erik Asklund som utan ersättning medverkar i detta nummer.

Till redaktionskommittén hälsas nya medlemmen av denria, Annakarin Svedberg välkommen.

*

Till slut får redaktionen önska läsekretsen en angenäm sommar och en trevlig semester. På återseende alltså i september och till dess:

De bästa hälsningar!

Redaktionskommittén

NU som alltid slitstarka välsittande kläder på högsta nivå till

ABSOLUTA BOTTENPRISER

Prisexempel:

Kostymer i hellylle, kamgarn fr. 153:—
Sportkostymer, diagonal „ 147:—
Blazer, hellylle kamgarn „ 87:—
Byxor fr. 32:—, Poplinrock, extra elegant „ 132:—

— Leveranser ombesörjes noggrant även mot postförskott —

Gamla och nya kunder och vänner hälsas VALKOMNA till

ROCK-DAHL

— Innehavare: NILS EKLUND

Telefon 30 57 45 Karlbergsvägen 28 (hörnet Dalagatan)
Spårvägsblinjer 5, 7, 1, 4, 3, 15 samt T-banan Odenplan.

VÅLDET TRIUMFERAR

För 16 år sedan gastkramades världen av skräck inför vettvillingar, som hatade blotta ordet humanitet. Skulle de segra? Skulle det bästa av människoras förintas i gaskamrar och tortyrceller? Barbariets tusenåriga rike syntes kvävande nära strax före El Alamein och Stalingrad.

Nej, det blev inte så. Tre år senare fylldes gatorna i Europas städer av jublande skaror. Många gjorde V-tecknet, andra höjde en knuten näve. Alla glada och förbrödrade, fast av olika ras, nation eller parti. De bestialiska psykopater som marridit Europa låg förkolnade under Berlins ruiner, satt i cell i Nürnberg eller gömde sig hos Franco — som många då trodde vara världens siste fascist.

Våldets makt bröts — men med våld. Tre miljoner ton bomber hade raderat ut städer och industriområden. Kampen hade kostat 40 miljoner människoliv. Och bomberna över Hiroshima och Nagasaki — krigets sista förfärande utropstecken — visade vad vi kanske klarat oss undan. Bomben över Hiroshima motsvarade i sprängverkan det femdubbla av vad som fällts över Tyskland av vanliga bomber.

"Vi måste väl försvara vår tusenåriga frihet!" "Vårt land måste väl vara lika mycket värt att försvara som Sovjetunionen." Många fraser plockas fram för att möta kravet på fred till varje pris. Och visst vill vi behålla vår svenska torva och vårt relativt drägliga samhälle. Men har vi rätt att försvara vår standard när 1,5 miljarder människor svälter? Och hur är det i andra demokratier? Vad säger Frankrikes unga, som nu förblöder i en annan världsdal? Vad tänkte engelsmännen som sändes till Oman? Svalde de alla myter om frihetens försvar? Vi vet att ryssar deserterade i Ungern och spanjorer i Infi.

Vad är det för en demokrati som är

värd risken av världsundergång i ett vätebombkrig? I USA spelade gruvarbetareförbundet in årets bästa film, den på verkliga händelser byggda "Jordens salt". I filmen brännmärks förhållanden i "världens största demokrati", vilka endast står ett steg från sovjetiska förhållanden. Ett hänsynslöst arbetsköparvälde kan utnyttja lagar, som utgör hån mot all demokrati, till snart sagt vilka övergrepp som helst utom militärt massmord. Där går nämligen den avgörande skillnaden mellan Zink Town och Vorkuta. Men först där!

"Jordens salt" bojkottas i USA. I Frankrike undertrycks sanningen om fransk terror i Algeriet. Sartres kritiska bok "Une victoire" har beslagtogs. Tidningarna censureras. Och fascisterna, både röda och svarta, utnyttjar situationen.

— — —

Första världskriget kostade 10 miljoner människor livet. I det andra gick 40 miljoner åt. Hur många liv skulle ett tredje världskrig kräva? Det vet vi inte och spekulationen är meningslös. Vi kan inte vara säkra på att någon överlever. Och vi vet inte, om inte den eventuellt överlevande resten av mänskligheten är dömd att dö ut i hemiska sjukdomar. Cyniskt kan man kanske säga att det gör detsamma hur man dör. "Vad i helvete gör det om hundra är", sjunger ju våra kända svenska fallskärmsjägare när skärmen inte vecklar ut sig och de störtar ned mot marken. Enligt ett radioprogram från Karlsborg för en månad sedan. Militär humor 1958 — efter två världskrig. Men ska detta vara en livsstil, ska ingen tala om framtid, ansvar eller moral. Och då är det ett brott att föda barn, men varken asocialt eller missanpassat att strunta i arbete och förkasta varje dygd. Och studier vore rena idiotin. Om det inte finns en eller

annan som så där strax före förintelsen finner mening i att lära sig "How to be a good killer", som den amerikanska soldatinstruktionen orienterar i.

Våldet triumferar i dag. Humanitet är fortfarande ett hatat begrepp. Hitler är död men hans "ande" lever. Men kvar finns ett hopp — människornas reaktion. Från folk till folk, över alla gränser, måste budkavlen gå. Men inte med appeller till tumult och franska manifestationer. Vi ska aldrig glömma att det som 1917 började som en handgriplig revolt mot kriget — den ryska revolutionen — resulterade i en av dagens två främsta vätebombsgigantter. Vi vet att "fredsdemonstrationer" kan vara maskerat medlöperi med en av världens och historiens mest blodbesudlade regeringar.

Men den allt överskyggande frågan inför årets 1 maj är och får inte vara något annat än vad vi kan göra för att vårt släkte ska få överleva. Alla våra bästa resurser, det bästa och mognaaste inom oss, måste vi vara beredda att sätta i fredens tjänst. Och alla måste delta. Arbetarna, kvinnorna, vetenskapsmännen, ja, även de besinningsfulla bland militärer och politiker.

R. B.

Sydafrika

Det har nyligen hållits val i Sydafrikanska Unionen. I skrivande stund är resultatet inte bekant, men det spelar strängt tagit ingen roll. Vad som i detta sammanhang är värt att notera är att de 10 procenten vita i landet har gjort dessa val till en helt intern affär, medan de svarta och "färgade" inte haft någon som helst rösträtt.

Tidigare har det försports från Sydafrika hurusom de vitas terror mot de färgade skärpts allt mer. Från många håll har detta skräckvälde dokumente-

Fortf. på sidan 16

UNG -58

Att vara ung 1958 är att befinna sig i en övergångsperiod, där den omvälvande övergången från bondesamhälle till industrisamhälle glömt slutspurt, och där brytningen mellan nytt och gammalt om möjligt är intensivare än någonsin. Mognaden inträder nu tidigare än förr, medan den sociala myndigheten förskjuts uppåt. Hela tiden befinner sig de unga i "skarven".

Efter den industriella revolutionen har vårt samhälle förändrats betydligt och i flera avseenden, och ser i dag helt annorlunda ut mot för en 75, 50 år sedan. Naturligtvis har förändringen inte kunnat ske utan komplikationer.

Den som är ung i dag, har lång väg att gå innan han är färdig med sin utbildning. I hans arbete fordras av honom att han ska prestera samma resultat som den vuxne — men när det gäller medbestämmanderätt och arbete i samhällets tjänst, ställs de unga helt utanför.

Detta är en ny företeelse. Bondesamhället såg helt annorlunda ut. Där växte den unge upp i intensiv gemenskap, hemmet var en produktionsenhet, där alla familjemedlemmarna hjälptes åt. Ofta bodde upp till tre generationer tillsammans på gården och generationsmotsättningarna var så gott som obefintliga. Den unge behövde inte bekymra sig för sin utbildning — han föddes så att säga till sitt yrke. Och inkomstkällan — gården — ärvdes från far till son. Den biologiska och sociala mognaden sammanföll, och man bildade tidigt familj. Någon direkt motsvarighet till vår s. k. kulturpuberteten fanns inte.

Här har vi inte kunnat hålla takt med utvecklingen. Fastän vi vet att mognaden hos den unge inträder tidigare än förr, och att den unges myndighet — i ordets vidaste bemärkelse — alltmer förskjuts uppåt, gör vi ingenting för att ta vara på "mellantidens" aktivitet och det med mognaden inträdda hävdelsebehovets krav på medbestämmanderätt. I stället har myndighetshandlingarna övertagits av de äldre. Ungdomen har utestängts från de folkvalda styrelserna och — märkligt nog — även från de instanser som reglerar ungdomens egna frågor. Ur samhällssynpunkt är detta inte bara dålig ekonomi, det är att göra en stor innevånargrupp orätt. Den unge står under de äldres förmyndarskap. Och vad värre är: den unges intresse dödas helt.

Vid fyllda arton år ska den unge mannen göra sin värnplikt, men får inte i en röstning vara med och ta ställning till försvarsfrågan, den unga kvinnan får gifta sig, men kan inte bevaka sina intressen i sociala frågor. Vid denna ålder får man ta körkort, men får inte delta i en omröstning om införandet av högertrafik. Och så vidare. I rimlighetens namn borde rösträttsåldern sänkas till arton år.

Att den unge under dessa betingelser måste känna sig utanför samhällets gemenskap står tydligt. Hos den som nyligen lämnat enhetsskolan, måste känslan av utestängdhet bli starkare. Enligt

den nya undervisningsplanens aktivitetspedagogik, ska skolarbetet grunda sig på elevernas självverksamhet, skaparlust, spontanitet, intresse och aktivitet — parat med behovs- och livsnärhet under samarbete, grupparbete, frihet under ansvar, självstyrelse och fostran till medborgarskap. Den som lämnar denna skola är en vi-kännare och demokratiskt tänkande människa. Men det samhälle den unge möter, bjuder inte den gemenskap som han fostrats till. Samhället är helt enkelt inte anpassat efter de krav, man på grundval av den demokratiska fostran har rätt att ställa på det. I stället för samarbete och medansvar, möter den unga människan vassa armbågar, individualitet och lönetänkande. Och fortsätter hon i de högre läroinstanserna, måste hon ofrivilligt inordna sig i poängjakten och tävlingsmentaliteten, som stänger ute kollektivkänslan och den demokratiska andan.

Det är här som skarven finns. Den nya generationen har inte hunnit få några föregångare som fostrats i samma anda som den. Den sociala mognaden förskjutning uppåt och den sjunkande biologiska mognaden gör naturligtvis också sitt till.

Med mognaden inträder rent funktionsmässigt en strävan att använda de nyvunna möjligheterna. I bondesamhället kunde detta ske på ett naturligt sätt: Den unge "myndighetsförklarades" så fort han kunde fullgöra sina sysslor.

Endast för en tre, fyra årtionden tillbaka, kunde den unge få använda sin aktivitet och sitt intresse i föreningar-

nas verksamhet — en möjlighet som visserligen kvarstår än i dag. Men dagens föreningsverksamhet ser helt annorlunda ut. I "Hoppet" och "Nordstjernen" hade man ett annat perspektiv. "Aldrig-mera krig"-tanken gav den ljusa framtidstro, som den som lever i atombombens skugga inte kan hysa. Man arbetade tillsammans i små enheter — som gjorde att den enskildes prestationer blev betydande — mot bestämda mål. Man fick vara med och besluta, man fick vara aktiv.

I dag utestängs ungdomen i sina egna föreningar. En stab av heltidsanställda tjänstemän bildar en topp i de stora sammanslutningarna, besluten och det egentliga arbetet ligger hos denna ledning. Föreningen har blivit till självändamål och idealen har kommit i skymundan, den huvudsakliga uppgiften tycks ha blivit att konkurrera med nöjesindustrin. Medlemmarna vårdas och roas.

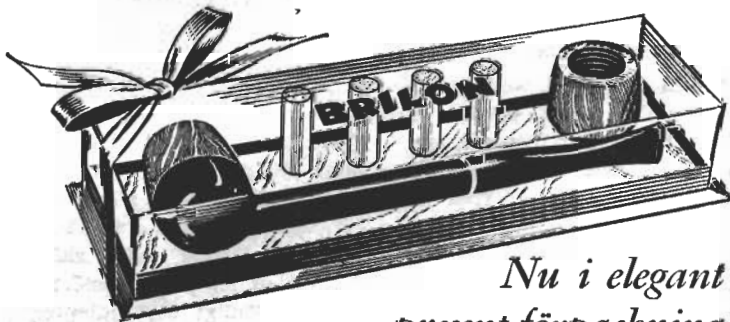
Som tidigare påpekats är det inte bara från sina egna föreningar de unga är utestängda — det är även från det samhälle de lever i. För att kunna överbygga den "skarv" som nämnts i det föregående, och för att kunna inträda i den samhälleliga gemenskapen och vinna medbestämmanderätt, måste den unges krav lyda:

Sänk rösträttsåldern! Nils Leijer.

ZENIT i Pressbyrån

Från och med förra numret finns Zenit till salu i alla pressbyråkiosker landet runt. Men det blir naturligtvis billigare att prenumerera, vilket sker enklast genom att sätta in kr. 2: 50 på Zenit's postgirokonton 55 56 22.

BRILON -pipan — världens bästa pipa!

Nu i elegant
present-förpackning

Njut ett godare "rök" i renare BRILON — pipan som var först i världen med huvud av bränn och pipkropp och munstycke i nylon. Blir aldrig sur. Lätt och behändig och oerhört stark. Trots att extra piphuvud medföljer är priset endast 12:50 (riktpris).

Finnes även i färger

Arbetarprotester mot upprustningen

Socialdemokrater kritiserar regeringens försvarspolitik

Köpings socialdemokratiska arbetarkommun antog vid sitt årsmöte 1958 enhälligt en motion av bl. a. följande innehåll:

Över nio tusen vetenskapsmän i 44 länder har undertecknat en petition som den 14 januari överlämnades till generalsekreterare Dag Hammarskjöld och i vilken krävs att en internationell överenskommelse om slut på kärnvapenproven träffas omedelbart.

Men sist och slutligen är det ju ingen tvekan om, att de nio tusen forskarna vill ha slut, inte bara på proven utan också på tillverkningen av både kärnvapen och så småningom de vapen som med en så utomordentlig cynism kallas konventionella.

Motionen går ut på, att i FN:s regi helt avrusta vårt land och i stället göra det till en hjälpstat.

De tekniskt underutvecklade folkens fattigdom spelar en väsentlig roll för den bristande balansen, som kan leda till ett tredje världskrig. Vi bör därför hellre satsa på en hjälpverksamhet i FN:s regi, än på detta ganska diskutabla utbyggande av våra militära resurser. — — — Inte heller högern kan utlova trygghet med hjälp av atombomber.

Vi har ingen anledning att delta i en rustningstävlan som ofelbart leder mot en katastrof. Vi gör kloke i att satsa på en mänsklighet i samverkan. Kommer trots detta katastrofen, spelar egentligen inte några försvarsmiljöer någon roll.

Det framhålls också, att vår vilja att ställa ekonomiska resurser i humanitetens tjänst, skulle "inge lika stor respekt som våra vanmäktiga försök att anskaffa ett s. k. uppehållande försvar".

En nedrustning under sådana omständigheter kan väl knappast uppfattas som defaitism och självuppgivelse, snarare betraktas som en sund syn på en ny världsepok, där ett eventuellt krig med största säkerhet betydde att större delen av vår jord göres obebodlig för mänskligheten under oöverskådlig tid.

Motionen ställdes till partidistriktets kongress, och kongressen föreslogs, att som sin mening uttala protest mot införlivande av atomvapen i det svenska försvaret, samt att socialdemokratin bör söka hålla en mer realistisk linje i försvarsfrågan, "även om detta leder till att samverkan med atomvapenkrävarnas parti inte blir möjlig".

Motionen slutar:

Gör kasernerna till sjukhus, flygvapnet till ambulanstjänst — ja hela denna väldiga apparat som nu står till förfogande för förgörelse bör omställas i helandets, läkandets och humanismens tjänst.

Köpings-mötet var omskrivet i Västmanlands Folkblad. Där står bl. a. så här:

Vid årsmötet höll riksdagsman Stig Alemyr ett starkt applåderat föredrag om det politiska läget. Naturligtvis kom han även in på försvarsfrågorna och denna del av hans anförande gjorde att en mycket livlig debatt utspann sig. Debatten gick helt i stil med syftet med motionen.

Motionen har sänts ut som cirkulärskrivelse till olika arbetarekommuner i landet, och i företalet som undertecknats av Gösta Lundgren och Erik Träff, får vi bl. a. veta, att otaliga brev av tacksamhet har strömmat in — "vi känner helt för denna tanke".

Tilläggs bör, att inget möte i Köping på lång tid har samlat så många deltagare.

Köping är inte den enda plats, där man visat missnöje i fråga om försvaret. Så här låter det, enligt Bergslagsposten i Grängesberg:

Vi arbetare känner oss djupt besvikna över socialdemokraternas ställningstagande ifråga om försvaret.

För oss har militarismen alltid framstått som ett fördärv, dels genom undergrävd ekonomi, genom inkallelser och höga skatter, men ännu mera genom tvång att ställas mot andra nationers tvångskommenderade kamrater och söka mördra varann.

Socialdemokratin har för oss varit partiet med programpunkterna: Bort med kungahuset. Inte en man, inte ett öre till militarismen.

Idealismen tycks ha försvunnit i och med ständiga kompromisser med småfolkets utsugare, privatkapitalisten.

Vi kräver av våra valda representanter en rakryggad hållning. Hellre avgå än ständiga eftergifter, och socialdemokratin har majoritet vid nästa val.

Vi kräver genom folkomröstning militarismens vara eller icke vara.

I Fagersta har man beslutat göra ett uttalande, i vilket följande ingår:

Vi protesterar eftertryckligt mot de höjda försvarsanslagen och särskilt mot det sätt som partiledarna begagnat sig av för att finansiera dessa höjningar. — — — Om det gällt att skaf-

fa medel till sociala framsteg skulle vi med jämnmood ha funnit oss i den nya bördan. I vissa situationer kan sägas, att ändamålen helgar medlen. Nu kan vi inte se något förmildrande i varken det förra eller det senare.

Surahammars Metall protesterar på bl. a. följande sätt:

Försvarskostnadernas andel av nationalutgifterna är betungande och vi skulle ha sett med tillfredsställelse att tjänstepensioneringen fått sin lösning med lika välvillig behandling från de borgerliga partiernas sida.

Dessutom har i Tillberga och Arboga hållits möten anordnade av Folk och Försvar — möten, med högtstående militära talare och vars syfte varit att öka försvarsviljan i vårt land. I Tillberga slöts mötet helt i pacifistisk anda och i Arboga kom från publiken krav på allsidigare och mer objektiv upplysning i fredsfrågan.

Höppla — de lever visst i alla fall, de gamla idéerna!

A K S.

ESPERANTO

lär Ni lätt genom vår nya lärobok **ESPERANTOKURS** av fil. mag. F. Lindén. 275 sid. rikt illustrerad. Pris: 9: — kr. inbunden.

Från **ESPERANTOSKOLAN**, Barnhusgatan 8, Stockholm, beställes

..... ex. Esperantokurs à 9 kr. + porto. (Vid betalning till girokonto 35 50 01, portofritt.)

Namn
Adress
Postadr.

- Bergsprängningar
- Schaktningsarbeten
- Yttre vatten och avlopp
- Specialutbildade arbetsledare och bergsprängare för kortintervallsprängning

AB BERG & HUS

Badströandsvägen 11
Stockholm K Tel. 5411 55

FRIHETLIGA KOMMUNALFOLKET

FOLKE LAGERLÖF
Ordf. i Frihetliga Kommunalfolkets
Riksorganisation

Syndikalismen är en rörelse, inte något politiskt parti, och den syndikalistiska rörelsen är principiellt motståndare till den indirekta demokratin, där folkets vilja kommer till utförande genom valda ombud. I konsekvens därmed har syndikalismen tagit avstånd från deltagande i riksdagsvalen, och istället hävdar att folkets inflytande på samhället bör utövas genom s. k. direkt aktion, vilket innebär varje handling som direkt påverkar samhällsfunktionerna, alltså utan att ha gått genom de valda ombuden. Naturligtvis åsyftas med uttrycket ifråga absolut inte våldshandlingar av olika slag, en missuppfattning som tyvärr är rätt vanlig.

Det väckte följdriktigt mycket förvåning, och ledde till mycken diskussion, då frihetligt orienterade kretsar för fyra år sedan tog initiativet till bildandet av Frihetliga Kommunalfolket, en organisation som med ett frihetligt program vilket i väsentliga delar ansluter sig till den syndikalistiska ideologin, har för avsikt att delta i de allmänna kommunalvalen, ställa upp kandidater till stads- och kommunalfullmäktige, landsting o. s. v.

På många håll tolkades bildandet av denna organisation som ett tecken på att den syndikalistiska rörelsen börjat ompröva sin principiella inställning till frågan om rörelsens deltagande i allmänna val, men det är angeläget att framhålla

Inför höstens kommunalval publicerar ZENIT i detta nummer under den ständande rubriken "Vi presenterar" en artikel om Frihetliga Kommunalfolket, en organisation vars mål är ökat inflytande i kommunalpolitiken för de frihetliga tendenserna. FK kommer att ställa upp med egna kandidatlistor på många ställen vid höstens val, och ZENIT vill rekommendera alla sina läsare att allvarligt överväga detta alternativ till de fem "vanliga" politiska partierna. FK företräder idéer som varje syndikalist bör kunna stödja helhjärtat, både genom medlemskap i organisationen och genom deltagande i höstens val med FRIHETLIGA KOMMUNALFOLKETS röstsedel.

dels att Frihetliga Kommunalfolket är en från den syndikalistiska fackorganisationen SAC helt fristående organisation, dels att dess deltagande i kommunalvalen inte behöver innebära, och heller inte innebär något som helst avsteg från de frihetliga ideal på vilka denna organisation bygger.

På FK:s program står som första punkt ett önskemål att underlätta möjligheterna för varje medborgare att göra en aktiv insats i fråga om sitt eget samhälles skötsel, och ett krav på att de enskilda kommunerna skall ges större och mer omfattande befogenheter. Frihetliga Kommunalfolket vill alltså hävda de decentralistiska idéerna, och vänder sig mot alla centraliseringssträvanden, även när dessa endast gäller regionala organisationsformer.

Frihetliga Kommunalfolket vill att samhällsfrågorna skall avpolitiseras, och anser att en förutsättningslös prövning av alla alternativ och förslag, utan hänsyn till grupp- eller partiintressen, är en möjlighet som hittills inte tillräckligt utnyttjats inom kommunalpolitiken.

Frihetliga Kommunalfolket hävdar att det när det gäller att tillsätta en kommunal förtroendepost av något slag, det är viktigare att den som tillsättes verkligen behärskar det område han kommer att syssla med, än att han företräder ett visst parti. FK anser att partigränserna måste brytas, och att den politisering som nu är så framträdande i vårt samhälle måste motarbetas.

*

Frihetliga Kommunalfolket är organiserat genom lokala grupper, vilka sammanslutit sig i en riksorganisation, FKR. Grupperna verkar för deltagande i de kommunala valen genom uppställande av egna kandidater.

Alla som godkänner FK:s program och stadgar kan vinna inträde i dessa

grupper, försvärit inte vederbörande tidigare visat sig uppträda som förespråkare för totalitära rörelser såsom nazism och bolsjevism. Förening eller sammanslutning kan också kollektivt ansluta sig till Frihetliga Kommunalfolkets grupper, om majoriteten så önskar. Minoritet eller enskild som önskar stå utanför anslutes dock självfallet inte.

Frihetliga Kommunalfolket deltog i kommunalvalen 1954 på ett flertal platser, och noterade också på sina håll vackra framgångar. Även vid de kommunalval som stundar i höst, kommer FK att delta med egna kandidatlistor, och det är angeläget att varje frihetligt orienterad medborgare lämnar sitt stöd åt denna organisation, genom att rösta på FK:s kandidater, och genom medlemskap i FK:s grupper.

CGL

Sök

Ditt inträde i Syndikalistiska Ungdomsförbundet. Informationer om SUF:s program m.m. överlämnas på begäran. Insänd nedanstående kupong.

SYNDIKALISTISKA UNGDOMSFÖRBUNDET

Sveavägen 98, 7 tr., Sthlm Va.
Tel. 34 35 59.

Undertecknad är intresserad av närmare upplysningar om Syndikalistiska Ungdomsförbundet och dess program.

Namn

Adress

Postadress

Litet samtal med Hedenvind

Av Birgitta Stenberg

Det är inte många författare som för-
när tala som de skriver utan att låta
krystade. Gustav Hedenvind-Eriksson
kan det och har man en gång hört hans

stämma återfinner man hans tonfall
bakom varje ord han skrivit. Inte finns
det heller många i hans författargene-
ration som ids besvara frågor de måste
hunnit höra hundrade gånger med sam-
ma vänliga intresse som Hedenvind vi-
sar den frågande. Men han är än i dag
road av människorna.

Trots vad han säger. Ibland kan hans
avsky för världssituationen, atomfaran,
vanvettig politik och ungdomens allt-
mer ensidiga intressen ta sig drastiska
former.

— Vore det ändå inte en välgärning
att låta en vätebomb göra slut på allt-
sammans och sopa bort rättboet i uni-
versum? Det förefaller vara det enda

rätta. Men — ändå kan jag inte tänka
så. Förresten har världen inte blivit
mycket sämre än vad den var på medel-
tiden. Och är ungdomen fördärvad så
beror det på gammeldomen, på krigen
den ställt till med. Kanske är det där-
igenom också dikten alltför ofta visat
sig ha skadats därav:

— Diktarna är på fel väg. Vi kan få
vara lite grumliga bara vattnet som
springer ur klippan är rent: grumlet
sjunker alltid. Men en dypöl som inte
ens grodorna i längden vill leva i...

Och grodorna nämns han inte beskriva.

Gustav Hedenvind tror att vi har nå-
gra få möjligheter att klara oss undan
den stora atomkatastrofen. Det förslag
som kom från en fackförening i Köping
om att Sverige skulle bli en Röda Kors-
stat, avrustad och villig att hjälpa de
underutvecklade länderna, ger han liv-
ligt godkännande. Och tillägger han:

— Jag har levt så pass länge att jag
hunnit se många saker bli faktum som
ingen trodde kunde ske. Han sitter tyst
en stund innan han tillägger: Om det nu
finns någon hjälp mot dårskapen. Ett
latinskt ordspråk påstår att dårskapen
är de vises skydd men atombomben har
visat sig vara ett dåligt sådant.

— Berätta något om ditt författar-
skap.

— Föralldel. Han ler, ironisk mot frå-
gan eller sig själv och säger: Jag har
alltid haft motvind, jag är född i fel tid.
När jag först kom ut med romanen *Ur
en fallen skog* (1910) blev jag stämplad
som indignationsdiktare. Nå, det gick
ju an, folk tyckte det var roande. Sedan
blev jag proletärdiktare och det var
knappast populärt, sedan sagodiktare
(och vem läser väl sagor?), sedan bon-
dediktare och slutligen hembygdsförfat-
tare, inte heller det så lätt att vara
utnämnd till.

När han talar om kritikernas förtjus-
ning för kategoriska benämningar har
han glömt vad de flesta av dem utnämnt
honom till: den svenska arbetardiktens
klassiker.

Gustav Hedenvind-Eriksson är en här-
lig berättare. Han manar fram minnen
från sin ungdom med ett ordval så väl
avvägt att ingenting förvanskar den
osentimentala bild han ger av sin fria
tillvaro som rallare i norr eller skrivan-
de bonde i Sörmland (skrivandet om

Forts. på sidan 12

Program för

FRIHETLIGA KOMMUNALFOLKET

1. Utvidgande av de kommunala friheterna och underlättande för samtliga medborgare att göra en aktiv insats i fråga om sitt eget samhälles skötsel. Mot varje försök att kringskära den kommunala självstyrelsen. De enskilda kommunerna måste ges större och mera vittomfattande befogenheter.
2. Motverkande av både statligt och kommunalt tjänstemannavälde.
3. Samhällsfrågornas avpolitisering genom en förutsättningslös prövning av alla framlagda förslag — utan hänsyn till grupp- eller partiintressen.
4. Det fria folkstyrets befästande genom införande av beslutande folkomröstning och folknitiativ i kommunala och viktigare samhällsfrågor.
5. Inom de befolkningsmässigt eller geografiskt stora kommunerna bildande av distriktsorgan — stadsdelsråd, byrder etc. — som ges befogenhet att ta initiativ och förbehandla frågor som gäller speciella delar av kommunen.
6. Vettig regional samhällsplanering bl. a. med sikte på att undvika en meningslös sammangyttring av människor och industrier i överdimensionerade storstäder.
7. Effektiv och odogmatisk kommunal socialpolitik och omsorg om gamla, sjuka och barn. Utbyggande av skolväsendet och kommunalt stöd åt frivilligt studiearbete samt skapande av samlingslokaler och institutioner som möjliggör fri social och kulturell verksamhet under folkrörelsernas medarbete.
8. En fri, humanistisk kulturpolitik i syfte att främja den enskildes möjligheter att i harmonisk gemenskap leva ett socialt fullvärdigt liv och på bästa sätt utveckla sin personlighet.
9. Ett näringsliv i vilket vinst- och exploateringsmotiv lämnar plats för samarbetstanken och det direkta tillgodoseendet av gemenskapens och individens behov. Ekonomisk och social politik i denna riktning under undvikande av byråkratisk centraldirigering genom största möjliga anknytning till lokala och regionala organ och lämpliga former av självförvaltning på olika områden.
10. Brytande av maktpolitikens ödesdiga utveckling genom övernationella federativa samarbetsformer under särskilt hänsynstagande till direkt internationell samverkan och successiv avveckling av rustningsbördorna parallellt med skapandet av lika sociala betingelser för alla folk.

AMALTHEA

Av Claesgöran Löfgren

Namnet Amalthea säger inte dagens ungdom någonting särskilt. Trots att namnet är så intimt förknippat med arbetarrörelsens och speciellt den frihetliga rörelsens historia i vårt land, är det tyvärr bara en liten del av våra dagars ungdom som över huvud taget har hört talas om denna händelse, t. o. m. inom syndikalismens egna led.

Amalthea-händelserna inträffade för i år precis femtio år sedan, och med anledning av halvsekelminnet, vill *Zenit* gärna friska upp minnet och i korthet återberätta de händelser som skakade hela det svenska borgerliga samhället för 50 år sedan.

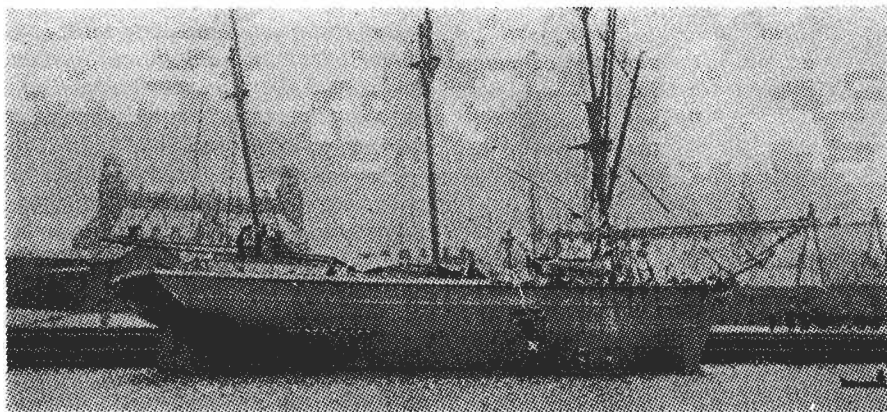
1908 präglades av en intensiv kamp mellan arbetarrörelsen och kapitalistkretsarna. Denna kamp fördes med alla medel, motsättningarna skärptes allt mer och mer, och man hade liksom på känn att en slutgiltig kraftmätning inte längre kunde skjutas upp. Året därpå följde ju också som bekant storstrejken, vilken emellertid inte blev det definitiva genombrott för demokratin som man hade hoppats. Detta genombrott dröjde ytterligare tio år, men det är egentligen en annan historia.

Men åter till 1908: Detta år förekom i landet inte mindre än 293 arbetskonflikter, varav 34 lockouter. Jämte den stora byggnadsarbetarelockouten blev hamnarbetarekonflikterna de mest uppmärksammade. Dessa gällde ytterst den beryktade paragraf 23, som talade om arbetsgivarnas rätt att leda och fördela arbetet. De s. k. statistikförare som arbetarna själva avlönade hade dittills svarat för att arbetsuppgifterna inom hamnarbetet fördelades så rättvist som möjligt bland arbetarna. Nu ville emellertid arbetsgivarna ersätta dessa statistikförare med en av arbetsgivaren avlönad tjänsteman, och det var detta krav som direkt utlöste den stora konflikten.

Men framför allt var denna lönekonflikt en viktig principstrid och en kamp för organisationens bestånd, och dess principiella betydelse underströks ytterligare av att strejkbrytare importerades från utlandet av arbetsgivarna, inte för att göra något produktivt arbete, det dög inte dessa kriminella och arbetskygga individer till, utan för att skapa irritation och spänning bland de strejkande arbetarna, således en rent provokatorisk handling.

Dessa strejkbrytare importerades från en ökad strejkbrytarecentral i Hull, och det var uteslutande fråga om en samling utvalda missdådare, ett verkligt avskum från samhällets absoluta bottenkikt. Fylleri och slagsmål hörde till ordningen för dagen, och något egentligt produktivt arbete kunde de inte uträtta, trots att arbetsstyrkan av strejkbrytare var c:a tre—fyra gånger större än innan konflikten bröt ut.

Innan man närmare går in på Amalthea-affären 1908, kan det kanske vara

”Amalthea” i Malmö hamn strax efter attentatet. Krysset utmärker bombens placering.

på sin plats att som en belysning av dessa strejkbrytarens mentalitet, relatera en händelse som inträffade året innan, alltså 1907, i augusti. Detta år kom de första engelska strejkbrytarna, och det blev Norrköping som fick det tvivelaktiga nöjet att härbärgera detta slödder. Två svenska arbetare överfölls en dag av några knivbeväpnade strejkbrytare. Hamnarbetaren A. E. Nilsson blev svårt knivskuren i magen av en ökad slagskämpe bland strejkbrytarna, A. Collins. Trots att polisen stod på strejkbrytarnas sida, var man naturligtvis tvungen att för skam skull arrestera våldsverkaren.

Men Collins fick omedelbart en framstående bolagsjurist som försvarare, och vid rättegången plockade denne fram så många ”förmildrande” omständigheter, att straffet endast blev ett års fängelse och 700 kronor i skadestånd. Hovrätten prutade emellertid ner straffet till 5 månader, och beslöt vidare att en och en halv månad skulle avräknas från straffet för den tid Collins suttit häktad. Återstod alltså 3 ½ månad, men inte ens denna tid behövde knivskäraren avtjäna, då regeringen (med högermannen Lindman i spetsen) beslöt att av nåd efterskänka straffet!

20 juni 1908 inleddes strejken i Malmö, och strax efteråt började de engelska banditerna anlända. Ingen ville hysa dem, varför de inlogerades på ett gammalt utranget fartyg vid namn ”Amalthea”, vilket låg i Malmö hamn.

Natten mellan lördagen den 11 och söndagen den 12 juli 1908, exploderade en bomb på ”Amalthea”. Trots att logementsfartyget var bevakat av polis som patrullerade både på kajen och på däck, lyckades tre svenska arbetare ta sig fram med båt till fartyget, aptera bomben, tända stubinen och ro därifrån utan att upptäckas.

Följderna av explosionen blev vida större än vad man räknat med. De arbetare som utförde attentatet, hade ingen

erfarenhet av dynamitens verkningar, och deras syfte var närmast att ”få en skarp knall för att bryta strejkbrytarnas trygga ro och försöka få deras nerver i sådan spänning att vistelsen i Sverige skulle bli outhärdlig”, som en av attentatsmännen Algot Rosberg skriver i sin bok om händelserna.

Deras förväntningar blev också uppfyllda över hövan. Knallen hördes över hela staden, ett stort hål sprängdes i fartygets däck ovan vattenlinjen, och en kraftig kätting som spikats för en port i däckets sprängdes i småbitar som kastades omkring, och skadade 20 personer, medan en, internationelle strejkbrytaren Close från Hull dödades.

3.000 kronors belöning utfästes för gärningsmännens gripande, och det dröjde inte länge förrän polisen efter att man först på måfå anhållit en stor mängd ungsocialister, kunde hitta de som utfört handlingen. Det var tre arbetare, förutom den ovannämnde Algot Rosberg, Anton Nilsson och Alfred Stern. Nilsson hade råkat tappa en avlöningslista med sitt namn på i den båt som användes vid attentatet, och han greps rätt snart. Alfred Stern hade för en bekant, en målare vid namn Albin Sturm, berättat att han tillsammans med Nilsson och Rosberg utförde attentatet, och denne Sturm berättade detta för polisen. Om han gjorde sig skyldig till detta förräderi genom bara feighet, eller om det var belöningen på 3.000 kronor som lockade, blev aldrig utrett. Därmed må vara hur som helst, men Stern anhölls genast. För honom berättade polisen Sturms historia, men sade att det var Rosbergs och Nilssons, och att de alltså erkänt. Stern föll till föga och erkände, och därmed var de tre attentatsmännens öde beseglat.

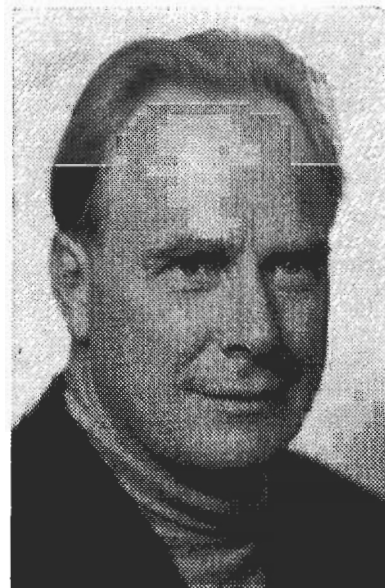
Malmö rådhusrätt dömde Rosberg och Nilsson till döden, och Stern till livstids straffarbete. Hovrätten fastställde domarna, men högsta domstolen ändrade Rosbergs straff till livstids straffarbete.

erik asklund

två prosadikter

kanonen

Ärgad och ärrad av ålder och regn vilar bronskanonen i sitt stenfäste på bastionens rand. Den pekar mot sundet där fordom fiendens flottor seglade fram när vårdkasarna brann från bergens krön och stridstrumpeterna ljud innanför borgens murar. Men nu blåser sommarens vind kring det gamla fästet och svalorna cirklar över de igenrasade murarna. Några barn har klängt upp på bronskanonen och rider grensle över dess långa, utskjutande rör. Deras rop och skratt når mig genom seklernas bloddimma som en hälsning om fred och trygghet. Aldrig mera krig! Aldrig! Aldrig mera död och förintelse! Låt den gamla kanonen vila, övervuxen av gräs och blommor medan barnen rider grensle över dess långa eldrör och svalorna vilar på de igenrasade murarna —

Genom benådning ändrades slutligen också Nilssons straff till livstids straffarbete.

Genom allt kraftigare påtryckningar från arbetarrörelsen, som under de närmaste tio åren efter attentatet växt sig allt starkare och fått allt större inflytande, benådades Stern i mars 1917, och i slutet på oktober samma år frigavs också Nilsson och Rosberg. Åran av denna frigivning kommer främst an på Axel Holmström, vars outtröttliga arbete för denna sak får ses som den främsta anledningen till frigivningen. I juli 1917 överlämnades en petition till kungen, och den hade antagits vid 116 offentliga möten med sammanlagt 52.160 deltagare.

Det är givet att även den mest glöddande socialist i princip måste fördöma ett våldsdåd som Amalthea-attentatet. Men läget 1908 var sådant att arbetarna i sin trängda situation helt enkelt var tvungna att ompröva alla principer: Henning von Melsted skrev i en broschyr om Amalthea-händelserna bl. a. följande:

"Om denna episod inte inträffat, hade den första engelska invasionen naturligtvis följts av flera, och det hade blivit en karavanväg över Nord-

sjön för engelska strejkbrytartransporter."

Nu blev det hastigt stopp i trafiken, och engelsmännen flydde omgående tillbaka till England.

I detta sammanhang kan det vara av intresse att notera en händelse som tydligt visar var den nytillträdde kungen, Gustav V:s sympatier fanns. Vi citerar Karl Fernströms utmärkta krönika "Ungsocialismen", i vilken bok den mest koncentrerade och på samma gång innehållsrikaste sammanfattningen av dessa händelser finns:

"Kungen, som var på en av sina vanliga jakturer på Skabersjö, for genast i bil till Malmö för att göra sig underrättad om de vid attentatet skadade strejkbrytarnas tillstånd. Besöket upprepades någon dag senare, och kungen skänkte dem då 100 kronor som en ringa uppmuntran efter vad de fått utstå. Sommaren förut hade dock högstendensamme glömt att göra sig underrättad om hur den dödligt skadade arbetaren i Norrköping mådde, som fått magen uppsprättad av en engelsk strejkbrytares kniv."

Citatet talar egentligen för sig själv, och utgör ytterligare en bevisning av den i andra sammanhang upprepade gånger dokumenterade motvilja denne regent hyste mot arbetarrörelsen och

mot demokratins genombrott. Sex år senare skulle han utföra den beryktade borggårdskuppen, och 33 år senare den lika ryktbara insats genom vilken han fick Sveriges regering och folkvalda riksdag att falla undan och göra ett olustigt avsteg från vår neutralitet under det då pågående världskriget. Men detta är ju en helt annan historia...

*

Den betydelse som Amalthea-händelserna hade för den svenska arbetarrörelsens framgångar och demokratins genombrott, är ännu inte möjlig att fastställa. Att den var oerhört positiv är dock klart, och torde också framgå bl. a. av ovanstående. Men ännu har ingen forskare ägnat dessa händelser den grundliga undersökning som den vore värd. Den oerhörda betydelse för svensk arbetarrörelse som denna episod ovedersägligen haft, borde vara värd både en och två doktorsavhandlingar.

Femtioårsminnet av Amalthea-händelserna står nu inför dörren. Den kamp i vilken de tre män var pionjärer, har nu förts fram till en nära nog fullständig seger, och man kan vara viss om att de två ännu överlevande (Algot Rosberg avled 1939) kommer att hyllas efter förtjänst, då femtioårsdagen infaller den 12 juli i år.

FRANKRIKES VANÄRA

Revolution i Algeriet

- Victor Vinde ger oss i sin bok *Revolution i Algeriet* (Bonniers, 13:75), en översikt av det algeriska läget. Han börjar med Kartago och slutar med att tala om "att Algeriet inte är en fransk provins utan en koloni som i likhet med alla andra kolonier i världen har mognat för självstyre.

Det är detta, som den algeriska revolutionen är ett uttryck för."

Dessemellan får vi alltså en bild av hur Algeriet har utvecklats, hur det varit i främmande makters våld, gjort uppror, och på nytt hamnat i främmande makters våld, slutligen Frankrikes.

Vi får veta hur Frankrike lovat guld och gröna skogar, lovat skolor och utbildning, jämställdhet med den vita rasen osv samt att fransmännen hållit sina löften så, att algerierna till sist måst göra uppror för att få sitt männi-

skovärde tillbaka, för att få arbete och mat för dagen.

Som den utomstående, neutrale betraktare Victor Vinde är, försöker han naturligtvis att se problemet även ur fransk synpunkt. Och det leder bara till en slutsats, nämligen att fransmännen med sin Algeriet-politik har begått ett brott mot självklara mänskliga rättigheter.

En av Frankrikes mest omdömesgilla nationalekonomer, professor Raymond Aron, hävdar att "Algeriet är en börda för fransk ekonomi", får man bl. a. reda på i boken.

Fransmännen ger ingen vacker bild av mänskligt handlande just nu, och den gamla föreställningen om Frankrike som frihetens och humanismens land verkar närmast som ett osmakligt skämt i sammanhanget.

Annakarin Svedberg.

Löjtnant i Algeriet

I fransmännens förtvivlade kamp att söka stoppa sanningssägeriet om vad som skett och sker i Algeriet har följt en rad beslag av böcker och tidningar och desperata försök att tysta ned de avslöjande.

Till dem med oppositionella och i detta fall förnuftiga, åsikter hör veckotidningen L'Express' chefredaktör J.-J. Servan-Schreiber som varit inkallad i den franska armén till Algeriet i egenskap av reservlöjtnant och vars kritiska artiklar om den franska algerietpolitiken sedan de samlats i bokform blivit föremål för åtal.

Boken som nu utkommit på svenska under titeln *Löjtnant i Algeriet* (Natur och Kultur, 14:50) ställer den franska kolonialpolitiken i en välbehövligt stark belysning. Den skildrar kriget med en nästan kuslig intensitet och med en närhet förknippad med rent och ärligt uppsåt.

Servan-Schreiber deltog under ett halvår i pacificeringen som pågick (och pågår) med kulsprutors och granaters hjälp, men tillhörde också en fåtalig styrka som ville slå in på en riktigare, positivare politik, och han var med om att bilda något som kallades "de svarta kommandona".

Dessa små gruppers uppgift var att utsprida över landet söka direkt kontakt med den algeriska befolkningen, för att måhända vinna dess förtroende och få åtminstone "civilbefolkningen" in på förhandlingsvägen i stället för våldets.

Men dessa kommandos arbete saboterades från tre håll, nämligen både inifrån, av araberna och av den franska armén. Vissa grupper inom rebellstyrkan, vars hat och misstänksamhet riktade sig mot alla fransmän, de medaljgalna generaler som leder bombningsaktioner från trygga helikoptrar samt de fascistiska element bland de värnpliktiga som till varje pris vill slå ned revolten, ointetgjorde förverkligandet av en spontan och riktig idé.

Servan-Schreiber skildrar nattliga patrulleringar, iscensättandet av överfall mot byar och befolkning på ett sätt som genomgående tyder på objektivitet. Han fördömer dock boken igenom krigföringens metoder och redovisar som alternativ resultatet av sina diskussioner med dem bland kamraterna som äger viljan men inte förmågan att stoppa de vansinniga striderna.

Löjtnant i Algeriet är ett

Algeriska frihetskämpar i vila före nattens strider. Bild ur "Rebellerna", en av de tre böcker som här anmäles

Rebellerna

Fransmännen betecknar nästan alltid de algeriska frihetskämparna som terrorister, banditer och religionsfanatiker utan mål och utan sina landsmäns stöd. Den svenske journalisten Sven Öste, som i höstas gjorde en uppmärksam reporthageresa till befrielsearméns områden i Tunisien och östra Algeriet, vederlägger emellertid denna och de flesta andra franska myter kring revolten. I sin bok *Rebellerna* (Norstedts, 22:—), vars kapitel dels skildrar intryck och stämningar från själva stridsområdet, dels porträtterar några typiska representanter för motståndsrörelsen, ger Öste en helt annan bild än den officiella franska av de upproriska araberna och deras strävanden.

Vad fransmännen söker dölja för hemmaopinionen och omvärlden är att en reguljär algerisk nationalarmé håller på att växa fram och att de franska trupperna, som till större delen består av oförstående värnpliktiga, får allt svårare att hålla sina områden. Öste levde några veckor med ett förband ur den kämpande frihetsarmén och fick även följa det i strid, varvid han kunde konstatera att soldaternas stridsmoral var överraskande hög samt att operationerna planläggs och leds av franskutbildade officerare.

nyttigt komplement till de torra meddelandena som Frankrike officiellt ger om "oroligheterna i Algeriet", kriget som på oändligt många fronter är ett prestigekrig.

Hans Borén.

Bland annat bevitnade han en dramatisk nattaktion mot ett franskt fort och fick därvid med egna ögon och i skenet från spårlyuseld och briserande granater se hur målmedvetet och militärt skickligt rebellerna satte in sina attacker.

Det finaste i Sven Östes bok är emellertid porträtten av frihetskämpens människor. Varsamt och medkännande avlockar han dem deras innersta motiv och reaktioner, registrerar rädslan och osäkerheten bakom de stolta och flammade attityderna. Många av motståndsmännen har djupa rötter i fransk kultur och hyllar gamla franska frihetsideal, som för länge sedan övergetts av fransmännen själva. Detta står för mig som en av de få ljuspunkterna när man så här per håll och bok betraktar detta fruktansvärda skådespel i Algeriet, där något tiotusental tappra människor för en bitter kamp mot en desperat och hänsynslös kolonialmakt. Kämpar för att ge sina förtryckta landsmän människovärdig tillvaro och självbestämmanderätt.

Rune Wiklund.

Böcker • Grafik

köpes och säljes

STEN RYÖ
ANTIKVARIAT

Malmskillnadsg. 34 A.

Tel. 21 19 89

Frihet, jämlikhet, broderskap . . .

J'Accuse — Jag anklagar skrev Emile Zola på sin tid.

Då var det Dreyfusaffären, ett justitiemord begånget av det franska rättsväsendet.

För den som anser mord på tiotusentals oskyldiga vara ett grovt brott, är det hög tid att rikta ett nytt J'Accuse, nu mot den franska regeringen.

"Jag tror på Frankrike och dess ungdom", har Gaillard yttrat i ett tal till nationalförsamlingen. "Det är vår ungdom som kämpar i Algeriet."

Med det menar han tydligen den ungdom som just nu, tvingad av den franska nationalprestigen, febrilt och hänsynslöst mördat tiotusentals människor i Algeriet.

Gaillard tänker säkert inte på att det är samma ungdom som av sin katolicism lärt sig leva i fred med sin nästa.

Gäller den gamla regeln *frihet, jämlikhet, broderskap* endast för fransmän? Har inte andra folkslag, i det här fallet araber, rätt att leva under samma villkor?

Ett flertal, både utländska och svenska, organisationer har sänt protestnoter till de franska ambassaderna.

Dagspressen har tigit stilla och nöjt sig med de rapporter som utsänts från de franska nyhetsbyråerna.

Och istället för att söka skapa en opinion fyllt spalterna med bagatellartade händelser.

Den franske (!) författaren Jean-Paul Sartre har likt en sentida Zola ställt sig upp och utan hänsyn till sin personliga prestige utslungat de ord som många länge väntat på.

Sartres artikel som nyligen publicerats i en stockholmstidning är en flammande protest mot våldet, mot det skräckvalde hans landsmän för närvarande utövar i Algeriet.

Han fördömer bl. a. det franska folkets fega tystnad och dess motvilja att öppna ögonen för vad som håller på att ske.

Han skriver bl. a.:

"I Algeriet av år 1958 utövas tortyr regelbundet och systematiskt, det vet alla människor från Lacoste till bönderna på franska landsbygden, även om ingen säger det. Nästan ingen åtminstone, fast det går ett nätverk av röster genom tystnaden. Men annars är vi mer stumma än vi var under ockupationen och då fanns ändå ursäkten att vi bar munkavle."

Sartre

Trots de vidriga perspektiv artikeln visar känner man ändå en viss tillfredsställelse över att sådant får tryckas i Frankrike, att inte bara propaganda och felaktiga uppgifter prånglas ut. Man tycker så ja. Ända tills man läser att den franska polisen brutit sig in på förlaget, där skriften ursprungligen skulle givits ut, och förstört trycksatsen till artikeln.

Säger inte detta en hel del om vart det här hän med Frankrikes Algerietpolitik?

Metoden att skjuta tryckfrihetslagen åt sidan då sanningen och rättvisan söker komma fram, påminner osökt om nazisternas system efter maktövertagandet i Tyskland 1933 och fascismens i Spanien 1936, för att ta ett par exempel.

Sartre slutar första avsnittet av sin artikel med följande: "När allt kommer omkring var Hitler bara en föregångare."

Man är böjd att ge honom rätt. Nu väntar vi bara på bokbålen.

Charles B. Kassman.

LÄS

Albert Schweitzers radiotal "Faran med Atombombexperimenten" Kostar 50 öre och rekvideras genom

Syndikalistiska Ungdomsförbundet Sveavägen 98 Stockholm Va

"Och en av de människor som skildras kommer jag absolut att minnas ett bra tag framåt — fackföreningsledaren, f. d. rallaren, småbrukaren och daglönaren Cilius Andersen: solidarisk karl med temperament och sinne för brännvin."

Carl Olof Lång i Expressen i en berömmande recension av

Hans Kirk

EN NY TID

15:—, inb. 20:—

"Ett stort litterärt verk, som inte blir mindre förtjänstfullt därför att det är så roligt att läsa."

Per-Olov Zennström i Ny Dag

ARBETARKULTUR

SPECIAL ERBJUDANDE

72 försökl. tunna, smld. dubbelkontroll. skyddsmedel tillverkade vid världens förnämsta specialfabriker + 3 st. specialg. erbjuder vi Eder i reklamsyfte för endast kr 10.—.

Vi erbjuder Eder:

12 st. AX-MO de luxe lyxlatex
12 st. AX-MO lyx AMK transp-l.
12 st. AX-MO rosa lyx-rosa
12 st. AMK tunn lyxlatex
24 st. CROWN extratunn latex
3 st. specialgummi

72 toppkv. + 3 specialg. end. kr. 10:—

GARANTI: Full returrätt. Nettoprislista bifogas. Priv. avs. utan ang. av innehållet. Skriv i dag till:

Importfirman AX-MO

Box 294, Göteborg 1.

Sänd disk. det jag understrukit.

Namn:

Bostad:

Adress:

Stark opposition i Spanien

Av Helmut Rüdiger

Inbördeskriget 1936—39 blev en fruktansvärd upplevelse för det spanska folket av två skäl. För det första var det en oerhörd blodförlust. För det andra — och framförallt — en moralisk chock därför att de antifascistiska folkmassorna fick kämpa ensamma, utan någon nämnvärd solidaritet utifrån, d. v. s. utan demokratisk vapenhjälp. Och man bör komma ihåg att det demokratiska Spanien förrådades två gånger: Först under själva inbördeskriget, när de europeiska folken av rädsla för krig vägrade stoppa den tysk-italienska aggressionen på andra sidan Pyrenéerna. Sedan en gång till 1945, efter Hitlertysklands nederlag. Vid den tidpunkten var den innerspanska oppositionen helt reorganiserad, en optimistisk stämning svepte fram över landet, man bara väntade på det avgörande slaget mot Franco, som motståndsrörelsen skulle föra med direkt allierat stöd. Kanske det skulle ha räckt med en telefonpåringning från Washington till Madrid. Men ingenting hände, och detta var det demokratiska Spaniens andra sammanbrott.

Men under de senaste två åren har falangistsystemet gått från den ena inre krisen till den andra. Francospänien har en antidemokratisk, auktoritär regim, men den bygger inte i samma stil som nazismen eller bolsjevismen på ett totalitärt enpartivälde. Den är en koalition mellan den spanska reaktionens historiska krafter och den moderntotalitära falangismen. Motsättningarna och slitningarna mellan dessa krafter är stora och kan inte längre döljas. Bland monarkisterna finns olika strömningar, falangisterna är splittrade och den politiskt aktiva katolicismen sönderfaller i en auktoritär-reaktionär flygel kring Opus Dei (som sitter i regeringen) och en annan som drömmer om att få bilda ett parti efter mönstret av de Gasperis och Adenauers partier i Italien och Tyskland.

Det värsta för regimen är att två stora, viktiga befolkningsgrupper nu går till öppen kamp mot regeringen. Det är å ena sidan den nya akademiska ungdom som fostrats av falangen men blivit liberal, å den andra arbetarklassen i de industriella regionerna. Under de senaste veckorna har den hittills största, geografiskt mest utbredda

strejkvägen svept fram över dessa provinser. Det började i Asturien, där den radikala riktningen bland socialdemokraterna alltid haft god jordmån, kampen spred sig vidare till de baskiska provinserna där katolicismen har en demokratisk-republikansk prägel, den nådde sin höjdpunkt i Barcelona, den gamla revolutionära arbetarrörelsens högberg, och flammade till sist upp i Valenciatrakten, där syndikalister och socialdemokrater har goda samarbets-traditioner.

Av direktrapporter från Barcelona att döma påminde situationen i den katalanska huvudstaden under strejkdagarna om den katalanska arbetarklassens stora strider på 20- och 30-talen. Den syndikalistiska regionalkommitténs rapport vittnar om begeistring, optimism

C.N.T.	N.I.T.	M.L.E.
Militantes de la C.N.T. obreros todos :		
El combate nos llama. Demostrad que sois dignos de vuestros antepasados declarando la huelga general con la virilidad propia de nosotros.		
A la lucha hermanos proletarios.		
Viva la C.N.T.		
EL COMITE REGIONAL DE LA C.N.T.		

Ett av de spanska exilsyndikalisternas Subcomité Regional spritt flygblad som uppmanar till generalstrejk.

och framtidshopp. Arbetarna tycks åter ha blivit medvetna om att de är en maktfaktor i samhället, de har öppet demonstrerat för sina sociala krav och för friheten. Det är också mycket märkligt att strejken sammanföll med en ny storkonflikt vid Barcelonas universitet. Arbetarna och studenterna tillsammans är den aktivaste delen av den katalanska opinionen.

En glädjande detalj är att de katalanska syndikalisterna i denna situation också höjt sin röst för att kräva oppositionell sammanhållning — utan vilken francosystemet aldrig kan besegras och ersättas med något nytt. I en appell riktad till emigrationen väddar den illegala regionalkommittén, som har sitt säte i Barcelona, till samverkan och solidaritet hos exilgrupperna. Uppmaningen ledde till framgång: i Paris bildades en katalansk enhetsfront som i

dagarna har utsänt ett manifest som bl. a. tillbakavisar de spanska myndigheternas lögnaktiga påstående att strejkerna varit ett resultat av kommunistisk agitation. Den katalanska arbetarrörelsen har demokratiska och frihetliga traditioner, heter det i uppropet från Paris, och den avskyr alla diktaturer.

Det behöver naturligtvis inte betvivlas att kommunister fiskar i det grumliga vattnet — också i Spanien. Men i den mån det finns kommunism i Spanien är den en produkt av francopropagandan som utnämner alla motståndare till bolsjeviker. Franco lever, utrikespolitiskt sett, på sin antikommunistiska agitation, och de spanska kommunisterna lever på Franco. I ett fritt Spanien har kommunismen aldrig haft några större chanser. Dess framträngande under inbördeskriget var *uteslutande* ett resultat av att de demokratiska staterna inte hjälpte den spanska republiken. Det spanska folket älskar friheten över allt. Den kommunistiska rörelsen i Spanien före inbördeskriget var av mikroskopiska dimensioner. I dag finns ingen möjlighet till fri opinionsbildning. Men allt tyder på att Spanien också efter Franco kommer att vara det minst moskvainfektade landet i Europa. En farlig faktor är däremot den francovänliga amerikanska politiken, som hos de demokratiska spanjorerna framkallat besvikelse, förbittring och hat. Just de känslor som moskvapropagandan behöver.

Helmut Rüdiger

Litet samtal . . .

Forts. från sid. 7

natten, jorden om dan). Det är historier man minns när man hört eller läst dem.

Många av sina upplevelser har han skrivit om i böckerna. Så också följande historia som förtjänar upprepas och som kanske innehåller en lätt symbolik för den författare som med sitt författarskap oftast nått en annan krets än den han förefaller att själv vilja se som läsare:

— Jag tycker bra om min tid som rallare när jag ser tillbaka på den. Fast jag upplevde den på annat sätt än kamraterna. Jag skrev och skrev i timmar medan de andra diskade och skötte om stövlar och kläder och medan två kortlekar oavbrutet var igång kring bordet i baracken. Alla höll noga reda på när post någon gång nådde oss och visste vad den innehöll. En dag frågade mig en av karlarna: Det måste va en jädrans bondkoter du skriver te ettersom di aldrig svarar.

SUF

FÖRBUNDSNOTISER

En nyhet

är SUF:s värkort. Motivet är majeldar reproducerade i röd färg, och vårhälsningen är några strofer av Stig Dagerman. Korten är av vanligt vykortformat, och kostar per styck 25 öre. Vid köp av minst 25 st. lämnas 25 proc. rabatt. **Rekvirera från Syndikalistiska Ungdomsförbundet, Sveavägen 98, 7 tr., Stockholm Va.**

*

SUF:s nya broschyr är nu färdigtryckt, och de klubbar och enskilda som önskar rekvirera exemplar för spridning, är välkomna med sina beställningar. Broschyren utdelas kostnadsfritt så länge upplagan räcker, men vi har låtit trycka rätt många exemplar, så vi tror inte de skall ta slut i första taget. Broschyren är i färgtryck, och vi tycker själva den är rätt lyckad. Som sagt: välkommen med beställningar!

*

SUF ämnar trycka nya affischer, och alla som har några uppslag eller idéer hur dessa skall se ut, bedes meddela sig med förbundsexpeditionen.

KLUBBNYTT

Torsdagsträffarna inom Stockholmsklubben (Frihetlig Ungdom) och Stockholms Syndikalistiska Forum fortsätter, och de som hittills ordnats under säsongen, har fått överraskande stor anslutning, t. o. m. så stor att lokalerna på 7 trappor ibland har varit totalt proppfulla.

13/2 var redaktör Armas Sastamoinen från Arbetaren hos oss och pratade litet om Vilhelm Mobergs pjäs "Domaren", vilken vi strax dessförinnan gemensamt hade varit och sett.

6/3 Helmut Rüdiger svarade för kvällens program. Han gav oss en informativ och initierad utrikesöversikt, och därefter diskuterade vi aktuella utrikespolitiska problem.

13/3 hade vi ett verkligt lyckat arrangemang med diskussion med representanter för olika religiösa samsamslutningar. Statskyrkan, Metodisterna och Islam var representerade, och publiktillströmningen var störst hittills under säsongen. Det blev en mycket givande debatt.

Kjerstin Vult von Steijern:

Svar till Eric Grönlund, Svenska Dagbladet

Med anledning av Eric Grönlunds artikel i Sv. D. av den 25 mars 1958, i vilken denne bemötte och ironiserade över en Zenit-ledare i statskyrkofrågan, ber jag få komma med följande förtydligande av vår ståndpunkt.

Först och främst bör framhållas, att vi inte har något att invända mot att individer med samma tro organiserar sig i ett samfund, och att vi sålunda ej finner det vara "äventyrligt med tak över huvudet för människor, som gemensamt funnit sig föranlåtna att sjunga Herran om en sång". Asikten om religionen som

privatsak betyder självfallet inte, att man hänvisar alla trosövningar till enskild kammare. För vår del får det gärna byggas hur många kyrkor och samlingsalar som helst, förutsatt att de bekostas av sektanhängarna själva. Och det är väl närmast här vi får dra gränsen mellan privatsak och icke privatsak.

Vad vi vill är, att alla människor skall ha fullständig frihet att välja trosform. Och staten bör inte genom favorisering av vissa samfund öva påtryckning i denna fråga. Det är och förblir kyrkan i form av statsprivilegierad trossekt vi syndikalister är motståndare till.

20/3 skulle vi haft diskussion med SSU, men den torkade tyvärr in. Istället ordnades i hast en diskussion om Algeriet-frågan, och där hade vi fått två av våra algeriska vänner att svara på frågor och bemöta diskussionsinlägg. Även denna diskussion blev mycket givande, men ganska ensidig, eftersom samtliga var överens om att kraftigt brännmärka Frankrikes algerietpolitik.

10/4 skulle Kurt Vastad stått för programmet, men han blev förhindrad, och istället fick vi besök av en annan författare och f. d. DS-redaktör, Birgitta Stenberg, som talade om Syndikalism och moral. Det blev en het diskussion efteråt, och vi höll på till framemot småtimmarna.

17/4 fick vi information om Europeiska Ungdomskampanjen och Internationella Arbetslag (IAL) m. fl. ideella organisationer.

På programmet nu i fortsättningen står bl. a. en diskussion om Spanska inbördeskriget och syndikalismen med Helmut Rüdiger som inledare, och vidare planerar vi att anordna en stor offentlig diskussion om trivseln i sovstaterna, och allmänna stadsplaneringsfrågor, till vilken ett stort antal arkitekter och stadsplanerare kommer att inbjudas. Vi hoppas också att Stockholmspressen kommer att uppmärksamma denna diskussion och ge oss litet reklam.

Sedan är det maj och, åtminstone nästan sommar. Över sommaren vilar klubbarbetet, men i slutet på augusti sätter vi igång igen.

På återseende i höst, alltså!

Cege.

Vi vill...

Syndikalismens decentraliseringssträvan innebär inte endast en överflyttning av det centrala organets befogenhet från en hand till flera eller alla — den innebär en inskränkning av detta organs befogenhet, en minskning av dess maktsfär, och följaktligen en utvidgning av de enskilda organisationsenheternas rätt att oberoende avgöra den eller den angelägenheten, alltså en utvidgad lokal självstyrelse. För att ta ett exempel: istället för att låta ett centralt organ avgöra — oavsett om avgörandet sker genom en självhärskande kung, ett parlament eller allmän folkröstning — huruvida en enskild kommun får anlägga en frihamn, två kommuner bygga en järnväg mellan sig osv, anser syndikalismen att kommunerna ifråga själva bör ha rätt att avgöra frågan. På samma sätt kan man uppdra industriella linjer för de autonoma verksamhetsområdena. Om en industri finner lämpligt överflytta exempelvis en viss fabrikation från en plats till en annan, så innebär syndikalismens decentraliseringssträvanden, att ifrågavarande industri skall ha rätt att självständigt avgöra angelägenheten, dvs utan att vara absolut nödsakad att underkasta sig ett centralt (statligt) organs beslut.

FILMSKOTT

Av Rune Wiklund

Anmärkningsvärt många krigsfilmer har haft premiär i Stockholm denna vår: romantiserade, journalautentiska och dokumentära. Till sistnämnda kategori hör den polska *Medan döden väntar*, som är en skakande detaljskildring från den misslyckade resningen i Warszawa 1944. När filmen börjar är kampen redan avgjord, och en motståndsgrupp får order att fly genom stadens kloaker. Där stängs de emellertid inne som i en fälla av tyskarna, och efter obeskrivliga umbäranden och strapatser dukar de en efter en under i den stinkande sörjan.

Innan dess hinner filmen med några få men inträngande drag skissera gruppens medlemmar. Karaktärerna omvandlas inför våra ögon: de svaga blir starka, de starka svaga, några blir vansinniga. Det är bara ledaren, den heroiske löjtnanten, som inte går sönder eller förändras. Men så är han också fotograferad snett nerifrån. Synd på denna annars så ärliga film.

*

Den nya versionen av Hemingways *Farväl till vapnen* har sin styrka i miljöskildringen. Stridsscenerna på alp-

toppen är kusligt illusoriska, granatkrevaderna och de blodiga byttena blir dubbelt påtagliga mot det serena snölandskapet. Och de brutalt realistiska bilderna från italienarnas återåg genom brinnande städer, länge likkantade landsvägar vittnar också om en sanningslidelse av för amerikanska filmskapare ovanliga mått.

Men berättelsens centrala händelse är ju kärlekshistorien mellan den unge ambulansföraren och sjuksköterskan, och där har regissören Charles Vidor inte lyckats lika bra, beroende på olyckligt val av rollinnehavare. Jennifer Jones i grisskärt foto påminner mest om en medelålders hemmafru med skoskav, och muskelknutten Rock Hudson är nu en gång för alla ingen skådespelare. Bäst, levande och vital är Vittorio de Sica — i en biroll.

*

Luchino Viscontis *Vita nätter*, byggd på en berättelse av Dostojevskij, är en av säsongens stora överraskningar. Filmens motiv är ensamhet och längtan, och handlingen utspelas i en atmosfärrik gränd i en stad ganska långt från verkligheten. Där väntar trofast en dröm-

Maria Schell och Marcello Mastroianni i *Vita nätter*.

mande flicka på sin bortreste älskare, och under tiden dyker en annan ung man upp och söker fånga hennes intresse. Hon är ständaktig med sitt minne — sviktar bara för en kort svindlande minut, men just då återvänder den förste och ende och allt återgår till det gamla. En enkel historia.

Men som den berättas! Varsamt och med små medel vecklar Visconti ut den vemodiga episoden, sveper in den i mjuka dagar och sammetsfoto, tonar dess melodi med följsam stråke. Så mitt i det lyriskt glidande en extatisk kaféinteriör: dansande kroppar, häftiga rörelser. Beskurna bilder i snabb, rytmisk växling: duken studsar. En mästerlig scen. Och hela tiden Maria Schells ansikte — bortvänt eller glittrande alltid lika skiftningsrikt. Nykomlingen Marcello Mastroianni som den ensamme ynglingen värmer också med nyansrikt spel och osökt hållning. Ja, det är mycket som gläder i denna italienska film; vi får tacka dem som vågat importen.

*

Naken och oinfattad är Ingvar Bergmans *Nära livet*, gjord efter ett manus av Ulla Isaksson. Det är en tankeväckande och välstämmd film kring ett centralt tema: födelsen. Enkelt och rakt på sak berättar den om några kvinnor i en sal på ett barnbördshus, skildrar deras upplevelser och reaktioner under några få avgörande dygn. I sin väntan och vända där möter de sanningen, närmare livet kan de inte komma. Männens

Fort. på sid. 16

Bibi Andersson och Ingrid Thulin i Ingmar Bergmans *Nära livet*.

VÅRBÖCKER

Minnen och önsknings

Det är svårt att bedöma Gustav Hedenvind-Erikssons tjuugoåttonde bok *Befrielse* (Bonniers, 14: 50) objektivt "litterärt" dvs utan att blanda samman prestation med person. Ty den som skrivit den här lilla självbiografiska volymen svävar bildligt talat över bokens sidor som en inte osalig men oändligt lugn och stillsam ande, och man känner under genomläsningen närheten av en kraftgestalt, den Hedenvind som är "den svenska arbetarrörelsens gigant" och som blivit kallad "den ena av de bägge grindstolparna" (i den svenska arbetardiktningen).

Han är en man som talar ett ålderdomligt språk, fyllt av "understundom" och "skeendets ändlösa flöde", och han är i boken på resa. Per tåg och båt går färden över Norge till Edinburgh och Paris och hem igen till Norrland.

Han är en förströdd iakttagare av sina medpassagerare, inte oivilligt till pratstunder om vädret, de kvinnliga prästerna eller fornstora dar. Han reflekterar över livets ständiga kretsgång, de ungas lyckliga kärlek, han jämför det nya med det gamla och är således också en rese-
när i tiden.

Till ungdomsårens kolarkojor, där revolutionära teser fastslogs och till den norrländska "Kärleksbacken" varifrån "den nya tiden" blåstes in, går hans drömmarier.

Dock är hans tankar även sysselsatta med den bullriga nutiden, i vilken de forna revolutionära kolarkamraterna är döda eller direktörer och det unga seklets stora debattämnen bortglömda.

Men väsentligast för hans filosoferande blir ändå framtiden. Ljus är hans tro och lugn hans tillit, och i det allt över-skuggande befrielsemotivet vilar hans hopp.

Men boken skulle få ett omdöme. Den färgglada berättarkonsten, de fantasiful-
la anekdoterna, det lugna och grubbel-
fria mediterandet, det samtidigt kärva
och mustiga språket gör "Befrielse" till
en glädjekälla, vars värde bör vara
länge.

"Måste man resa utomlands för att ej glömma hemlandet?" lyder en under-
rubrik till inledningskapitlet. Måste vi
unga nå ytterlighetens gräns i vår
flärdhets och vårt modernitetssjukt för
att finna vägar som leder, inte tillbaka
för allt i världen, men som bär till det
gedigna, hederliga och pålitliga men of-
ta försmådda hantverket?

I sin tro på ungdomen (den ungdom
som i skaror drar förbi hans tomma
föreläsningstält på marknaden, mot
dansbanornas och tivolinöjernas lättare
underhållning) är den snart åttioårige
Hedenvind oreserverat optimistisk, nå-
got som vi bör glädjas åt och bevara
med aktning.

Och må han och vi lyckas med vår
uppgift och nå vårt mål som är att
"endast dag för dag vinna befrielse" —
"den morgon som bidar bortom natten".

Hans Borén.

Tack vare Sonja

Birgitta Stenberg har i sin nya bok, *Vit av natten* (Norstedts, 13: 50), för-
lagt handlingen till ett pensionat utan-
för Stockholm. Här möter läsaren en
samling psykiskt urspårade individer.
Bl. a. den ojlige "lille herr Egge", vilken
livnär sig på utpressning och som ödslar
mer tid på sina shameskatter än på sin
älskarinna, pensionatvärdinnan. Samt
negern Al som bär träben och blir mör-
dad av sin älskades bror.

Dessa människor skildras utan någon
större övertygelse, och man är följakt-
ligen ganska ointresserad. Ända till
man träffar bokens huvudperson, Sonja.

Här har författarinnan lyckats bättre.
Sonjas porträtt är verkligen fint teck-
nad. Skolflickan som tröttnat på läxor-
na, som hänryckt över snaskigt bohem-
liv redan börjat komma på glid. Trots
det brokiga persongalleriet och den rug-
giga mordhistorien är det ändå Sonja
som intresserar.

Det är tack vare henne man inte ome-
delbart glömmet boken.

Charles B. Kassman.

Tuominen, f. d. kommunist

Arvo Tuominens bok *Kremls klockor*
(Tiden, 21: 50), hör onekligen till de
mest initierade Sovjet-skildringar som
någonsin offentliggjorts. I egenskap av
ledande kraft inom det finska kommu-
nistpartiet (som inom parentes sagt un-
der de första sovjetåren räknades till
världskommunismens elit) hade han till-
träde till de allra innersta cirkelarna och
kunde skaffa sig inblickar i sådant som
inte var avsett för vem som helst ens
inom den kommunistiska rörelsen själv.

Den bild han ger av arbetet och tän-
kesätten inom den kommunistiska "ge-
neralstaben" är både skrämmande och
intressant. Revolutioner och revolutions-
verksamhet är nu inte precis de he-
roiska och romantiska företeelser som
mången i fantasin föreställer sig och de
som har revolutionens blodiga hantverk
till yrke får sin prägel därav — ett
människoliv är i deras ögon inte myc-
ket värt, om detta liv händelsevis råkar
stå i vägen för ledarnas planer. När
man läser om denna gangstermentalitet
som frodades inom de bolsjevikiska hög-
kvarterens väggar, då förstår man åts-
killigt av det som för en västerlänning
ter sig ofattbart, när det gäller Sovjet.
Man förstår framför allt hur det varit
möjligt för den kommunistiska hierar-
kin med Stalin i spetsen att genomföra
sina blodiga utrensningar utan att
varken ryska folket eller världskommu-
nismen råkat i uppror.

Men det vore felaktigt att föreställa
sig kommunistledarna enbart som en
samling skurkar, sysselsatta med att rö-
ja varandra ur vägen eller planera
skumma planer. Den kommunistiska rö-
relsen samlade tvivelsutan inom sina led
en mycket stor del av de äldste männi-
skorna inom hela den internationella ar-
betarrörelsen. Att dessa med åren för-
svann alldeles — antingen genom att de
likviderades eller deporterades eller ock-
så genom att de tröttnade och drog sig

tillbaka — är en annan sak. I Tuomi-
nens bok passerar några av dessa högt-
stående, nu försvunna gestalter revy.
Gylling, Roivo, Sirola för att nu nämna
några.

När man läser Kremls klockor undrar
man ofta om inte bolsjevismens allvar-
ligaste belastning är detta att den bli-
vit till en förbränningsugn för så myc-
ken verklig idealism och osjälvisk offer-
vilja. Kommunismen vill själv framstäl-
la sig som det kapitalistiska systemets
farligaste fiende, men frågan är om in-
te dess framfart blivit farligast för so-
cialismen själv, varigenom den indirekt
blivit till ett stöd åt det kapitalistiska
systemet.

När man i våra dagar med bitterhet
konstaterar hur likgiltigt ungdomen står
för socialismens ideal så får man inte
glömma bort att den bild av dessa ideal
som våra dagars ungdom bekantas med
också innesluter den ryska diktaturens
skrämdande gestalt. *Herbert Anckar.*

Ett förslag

I sin bok *I stället för atombomb* (Bon-
niers, 5: 75) ger oss Per Anders Fogel-
ström och Roland Morell ett förslag till
en lösning på den livliga och alltmer
hysteriskt betonade debatten om det
svenska försvaret. Förslaget har på oli-
ka sätt kommenterats i pressen — häl-
sats med glädje av somliga, hänats i åt-
minstone Dagens Nyheter.

Förslaget går i stort ut på att helt
och hållet nedrusta Sverige och i stället
av de ekonomiska och mänskliga resur-
serna och i FN:s regi åstadkomma hjälp
åt underutvecklade länder.

På ett klart sätt framläggs våra möj-
ligheter i den vägen, och vi upplyses
också om hur små våra chanser i själ-
va verket är att försvara oss med vapen
i händelse av krig.

Att — som i DN — hänflina åt ett
sådant förslag framlagt i så sansad ton
som detta — visar en oivilja att på fred-
lig väg söka lösa det oerhörda problem
mänskligheten av i dag ställts inför.
Med atomvapen, med skrämselfaktik, lö-
ses inga samlevnadsproblem, genom att
göra folk rädda uppstår inget samarbe-
te. Känslan av att alla människor be-
höver varandra, är första villkoret för
att fred skall kunna uppstå och bestå
i världen.

Någonstans måste man börja, någon
måste ta första steget till avrustning
och gemensam hjälp — varför inte Sve-
rige?

"Om vi och vår självständighet ska
respekteras måste vi också visa, att vi
är beredda att ta på oss uppgifter, att
vi står raka, inte ger upp. Att vi är ett
folk med livsvilja och framtidstro.

Vi kan visa det på andra sätt än ge-
nom att skaffa oss atombomber."

Ja, det kan vi sannerligen!

Annakarin Svedberg.

Jones Antikvariat

Specialité

Högskoleböcker och skönlitteratur.

Grafik.

Norrullsgatan 3, Stockholm.

Tel. 30 76 97

UR KOLLEGERNA

DISKRETION HEDERSSAK

lyder rubriken över ett ledarstick i ABF:s utmärkta tidning *Fönstret*. Det är partiledaruppställningen i försvarsfrågan som ventileras, och artikelförfattaren påpekar det olustiga i att riksdagen genom denna uppgörelse ställts åt sidan. "Det är snarast en hederssak för partiledarna att så få som möjligt grufvar", heter det vidare. "Ju mindre som blir sagt, desto bättre. Överenskommelsen är ändå klar." Och vidare:

I samlingens tecken sägs det nu för litet om försvarsproblemen, om kostnadsfrågorna. Den sakliga upplysningen är bristfällig, och följden blir olust och gensträvighet, ryktessmideri och skvaller. Det finns inte underlag för att skapa en upplyst opinion i försvarsfrågan. Den ställs utanför den fria debatt som är demokratins livsluft.

ALGERIET-SKANDALEN

har glädjande nog uppmärksammats på många håll, och det är med tillfredsställelse man konstaterar att det finns tidningar som vågar nämna saker och ting vid deras rätta namn, och inte låter sig förvillas av Frankrikes gamla ställning som kulturnation. Tyskland var som bekant också kulturnation en gång. Så här

Filmskott . . .

Forts. från sid. 14

är långt och ohjälpligt utanför, till och med överläkarens tröstande ord faller kalla och oförstående inom dessa vägar.

Nära livet debatterar inga problem, svarar inte på några frågor. Den belyser bara ett stycke verklighet, får oss för en stund att tänka på en betydelsefull sektor av livet och är således i djupare mening realistisk.

Bergmans kvinnoskildringar är med rätta berömda, och även denna gång är han lyhörd för de rätta tonfallen, lockar fram den adekvata aktionen. Bibi Andersson glädde redan i Smultronstället, och i sin roll som kärleksförolyckad spätta förefaller hon vara ytterligare på väg. Att verka öppen och bejakande har Eva Dahlbeck inte svårt för och med god instruktion som här övertygar hon även i skuggade partier. Rent häpnadsväckande är Ingrid Thulin's intensiva utspel som den neurotiska och livsrädda unga kvinnan. Här kan man verkligen tala om både personlig seger och konstnärligt genombrott.

skriver *Nya Vägar*, organ för Ungdomens Fredsförbund:

Vad är det i dag som skiljer de franska bödelsdrängarna, som torterar kvinnor och barn i Algeriet, från sina kolleger i nazitysklands koncentrationsläger eller de kommunistiska slavdrivarna i Sibirien? Det är samma mentalitet. Vill någon vettig människa exempelvis påstå, att en engelsman, som misshandlar fångar på Malta eller piskar negrer i Kenya är till sinnet mera demokrat än Francos och Chrusjtjevs hantlangare? Varför tillämpar och sanktionerar stater handlingar, som de på 1940-talet utkämpade ett blodigt världskrig för att fördöma och utplåna för tid och evighet?

RADIKALT

Socialdemokratiska Ungdomsförbundets *Frihet* glädder ofta med förvånansvärt radikala ståndpunkter, och skall ha en eloge för att man oftast är långt mer socialistisk och radikal än den officiella partilinjens. Så här skriver tidningen under rubriken "Monarkin och statskyrkan":

Olusten över dessa som man tycker dammiga relikter i vårt samhälle är således både traditionellt och principiellt betingad. Monarkin och statskyrkan har dock trotsat klubbisternas attacker. Nu har emellertid en utredning tillsatts om förhållandena mellan stat och kyrka. Vidare har en motion väckts i riksdagen, där man krävt utredning om statschefens ställning i en modern demokrati. Det rör sig således även på områden, där t. o. m. många socialdemokrater sällat sig till det beständes försvar. Vilket bör glädja unga och gamla klubbister!

Sydafrika . . .

Forts. från sidan 3

rats, bl. a. av den svenske missionären Gunnar Helander, vilken vistats en längre tid i detta land.

Den senaste tiden har en i Sverige verksam sydafrikan turnerat genom vårt land som föreläsare om det sydafrikanska problemet, och fått anslag av statliga myndigheter. De läror denne herre predikat, har varit en nödortfitt maskerad variant av det nazistiska ras-svamlet, det har varit en apologi för en rent fascistisk polisstat, där majoriteten av folket skall hållas nere med alla medel. Nu har, främst genom den ovan nämnde Helanders insatser, denna trafik stoppats, och något statsbidrag utgår inte längre för denna föreläsares arbete.

Gång på gång aktualiseras Sydafrikasituationen genom handlingar som de ovan nämnda, men det definitiva avståndstagandet från nazi-metoderna i detta land låter vänta på sig. Man vägnar i det längsta att erkänna att förhållandena där är helt likartade mot de i t. ex. Tyskland under nazisttiden eller

Spanien av idag. Man försöker släta över med fraser av typen: "man måste försöka se problemet från bägge sidor" och annat trams i samma stil.

Det är angeläget att det sägs ifrån klart vad som inte håller på att ske, utan vad som redan är fullbordat: Sydafrika är en ren diktatur, en polisstat där 90 procent av befolkningen förtrycks av den härskande vita "överklassen". Det är angeläget att frågan om Sydafrikas negerpolitik, som är en klar kränkning av FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, föres upp på FN:s dagordning, och att denna organisation föranstaltar om sanktioner, om Sydafrika inte vill böja sig.

Det är också angeläget att alla demokratiska stater klart säger ifrån att man inte vill ha något att göra med en diktatur av Sydafrikas modell. Vi uppmanar Sveriges regering att omedelbart avbryta de diplomatiska förbindelserna med fascistländerna, inte bara med Spanien, det kravet är gammalt, utan också med Sydafrika.

Sydafrika är en skamfläck för Västerlandet! Må Sverige ta konsekvenserna härav, och klart visa på vilken sida vi står!

C. G. L.

Den kompletta bilen MOSKVITCH 402

Pris 6.890:- + oms.

FRITT STOCKHOLM

Komplett - Radio, luftkonditionerad värme med kylarjalusi, vindrutespoln, samt stänkskydd. Rikshaltig verktygsutrustning med sladdlampa och lufttrycksmätare.

SE DEN - PROVA DEN!

AB GRADUR

Tullvaktsvägen 25. Tel. 67 91 80
(vid Frihamnssporten), Sthlm Ö.
Storgatan 21. Tel. 62 20 69.
Sveavägen 124, S. g. Tel. 30 06 63
Återförsäljare antagas.

SANITETS-GUMMI

Allt för hälsa- och sjukvård

Liliesjöös

SJUKVÅRDSAFFÄR

Fridhemsgatan 16

(invid Fridhemsplan)

Stockholm

Sanitetsvaror av högsta kvalitet
Diskret expedition